

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1974

9 JUILLET 1974.

Proposition de loi portant réforme de l'enseignement supérieur social.

DEVELOPPEMENTS

Dans le cadre de la nouvelle structure de l'enseignement supérieur, les études conduisant au diplôme d'assistant social ainsi que d'autres études qui étaient précédemment classées dans le premier degré, sont rangées dans l'enseignement supérieur de type court. Compte tenu de l'article 5 de la loi sur l'enseignement supérieur du 7 juillet 1970, qui ouvre une possibilité de réorganisation de certaines études et permet le passage du type court au type long, nous proposons le passage au type long de quatre années pour les raisons ci-dessous :

- l'importance du travail social;
- la formation requise;
- les nombreuses démarches qui ont déjà été entreprises pour obtenir le classement des études au niveau supérieur.

1. *L'importance de la fonction du travail social dans la société contemporaine.*

Il y a lieu de tenir compte de la définition du travail social (Conseil de l'Europe), proposée en 1959 par les Nations Unies et soulignant la spécificité du travail social, ses besoins, ses méthodes, et ses techniques propres qui ne peuvent plus s'acquérir par un enseignement dont les diplômés, comme le dit le rapport Rens, ne sont préparés « qu'à diriger des tâches purement d'exécution... ».

La complexité croissante des problèmes auxquels l'assistant social se trouve confronté, l'oblige à acquérir une connaissance théorique toujours plus poussée de la réalité sociale.

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1974

9 JULI 1974.

Voorstel van wet tot hervorming van het sociaal hoger onderwijs.

TOELICHTING

Binnen de nieuwe structuur van het hoger onderwijs werden de studies leidende tot het diploma van maatschappelijk assistent, samen met andere opleidingen uit de vroegere eerste graad, gerangschikt in de korte cyclus. Gelet op artikel 5 van de wet op het hoger onderwijs van 7 juli 1970, waarbij de mogelijkheid open blijft om bepaalde studiën te reorganiseren en van het korte naar het lange type over te hevelen, wordt om hiernavolgende redenen de overheveling naar de lange vierjarige cyclus voorgesteld :

- vanuit de belangrijkheid van het maatschappelijk werk;
- vanuit de opleiding;
- vanuit de bestaande stappen die reeds werden gezet om de opleiding op te trekken naar een hogere graad.

1. *Vanuit de belangrijkheid van de maatschappelijk-werk-functie in de huidige samenleving.*

Rekening dient gehouden te worden met de werkdefinitie van het maatschappelijk werk (Raad van Europa), voorgesteld door de Verenigde Naties in 1959, definitie die overeenstemt met zijn eigenheid, zijn specifieke noden, zijn methoden en technieken, die niet meer gerealiseerd kunnen worden vanuit een opleiding waarvan de afgestudeerden alleen maar, zoals het rapport Rens zegt : « De leiding zouden hebben over uitvoeringstaken... ».

De groeiende complexiteit van de problemen waarmee de maatschappelijk assistent geconfronteerd wordt, verplicht hem tot steeds hogere theoretische kennis van de sociale realiteit.

Mais pour résoudre les problèmes de ses clients, il devra par contre être très pratique et concret et capable de cerner la réalité de près.

C'est précisément en raison de la nécessité de cette connaissance théorique plus approfondie des problèmes sociaux et d'une exigence scientifique accrue dans l'exercice de la fonction à l'égard des besoins sociaux concrets que la création d'un centre approprié de recherches sur les méthodes et de champ d'activité s'impose. Ce travail exploratoire ne peut s'effectuer dans le cadre de disciplines « orientées » telles que la sociologie, la psychologie, la pédagogie sociale, sans porter atteinte à l'essence même du travail social.

L'assistant social, dont l'apport est de plus en plus utile dans la planification sociale, la politique sociale et l'action sociale, en raison même de sa relation professionnelle directe avec l'individu et le groupe, devra pouvoir lui aussi accéder aux cadres supérieurs de notre hiérarchie administrative.

Appelé à travailler toujours plus fréquemment en équipe interdisciplinaire à un niveau hautement scientifique, l'assistant social désire être, au sein de cette équipe, un membre à part entière et un élément de synthèse, grâce à son approche de la personne dans sa globalité.

Selon le rapport Rens, c'est uniquement sur la base de l'enseignement supérieur de type long que peut se justifier une demande de classification à un niveau correspondant à l'enseignement universitaire.

2. La formation requise.

La formation au travail social constitue un tout ayant sa finalité propre et ne peut assurément pas être divisée en enseignement de type court et de type long avec une superstructure universitaire, sans porter atteinte à la spécificité du travail social. S'il devait en être ainsi, ce serait de nouveau un fossé profond qui se creuserait entre la fonction de direction et celle d'exécution.

Le travail social a besoin de cadres qui lui soient propres, constitués de professionnels alliant une expérience suffisante de la pratique professionnelle à une formation scientifique poussée. Si l'on adoptait les deux niveaux d'études, ceux qui disposeront d'une expérience pratique ne s'engageraient pas dans cet enseignement hautement spécialisé, puisque la sélection et l'option devraient se faire dès le début des études. Dans un tel système à deux niveaux, les personnes orientées vers la pratique seraient à nouveau reléguées au rang des moins compétents.

La formation comporte dès maintenant, d'une part, un aspect théorique et abstraitif, et, d'autre part, un aspect concret et pratique, comme le désire le rapport Rens en ce qui concerne l'enseignement de type long.

Aucun enseignement de niveau universitaire ne pourrait se trouver lésé si les études d'assistant social étaient classées dans l'enseignement de type long. La sociologie et la psychologie sociale ne peuvent prétendre, en se prévalant du terme « social », être un enseignement universitaire d'achè-

Daartegenover dient hij, voor wat de oplossing van die problemen betreft, zeer dicht aan te sluiten op de realiteit waardoor hij zeer praktisch en concreet moet zijn t.o.v. zijn cliënten.

Juist omwille van die hogere theoretische kennis van de maatschappelijk-werk functie t.o.v. de concrete noden en behoeften inzake sociale welzijnszorg, dringt zich de oprichting op van een geëigend onderzoekscentrum inzake methoden en werkerterreinen. Dat speurwerk kan niet verricht worden binnen het ram van georiënteerde disciplines zoals de sociologie, de psychologie, de sociale pedagogie of sociagogiek, zonder afbreuk te doen aan het wezen zelf van het maatschappelijk werk.

De maatschappelijk assistent die vanuit zijn directe professionele relatie met individu en groep, meer en meer een nuttige inbreng heeft bij het voeren van sociale planificatie, sociale politiek en sociale actie, moet ook tot de hoogste kaders kunnen doordringen van onze administratieve hiërarchie.

Gezien meer en meer in interdisciplinair verband dient te worden samengewerkt op een hoog wetenschappelijk niveau, wil de maatschappelijk assistent dan ook een evenwaardige partner in team zijn en een element van synthese in het benaderen door het team van de persoon in zijn algeheelheid.

Het rapport Rens zegt in dit verband dat alleen voor het lang hoger onderwijs, de vraag naar de rangschikking op een overeenkomstig niveau als het universitair onderwijs kan gesteld worden.

2. Vanuit de opleiding zelf.

De opleiding voor het maatschappelijk werk vormt één geheel met een eigen finaliteit en kan zeker niet opgedeeld worden in een korte en lange cyclus en een universitaire bovenbouw, zonder afbreuk te doen aan het eigene van het maatschappelijk werk. Op die manier zou opnieuw een grote kloof ontstaan tussen uitvoering en beleid.

Het maatschappelijk werk heeft eigen kaders nodig, gevormd uit beroepsmensen die terzelfdertijd moeten beschikken over een voldoende praktijkervaring en over een hoogwetenschappelijk niveau. Men kan in twee opleidingsvormen nooit de doorstroming vanuit de praktijk krijgen van soortgelijke hoogwetenschappelijk gekwalificeerde krachten, daar de splitsing reeds van in het begin van de opleiding zou moeten worden gemaakt. De op de praktijk gericht zouden in een dergelijk tweeledig systeem opnieuw tot de minder bevoegden behoren.

De opleiding bezit nu reeds een theoretisch abstraherend en een praktisch concretiserend facet, zoals gewild door het rapport Rens voor wat de lange cyclus betreft.

Er bestaat geen enkele opleiding op universitair niveau waaraan schade zou kunnen berokkend worden, wanneer de opleiding tot maatschappelijk assistent tot de lange cyclus zou gaan behoren. De sociologie of sociale psychologie kunnen niet, naar analogie met het woord « Sociaal », als

vement des études sociales. Dans l'exercice de sa profession, l'assistant social approche l'homme dans sa totalité.

Des disciplines universitaires telles que la sociologie, la psychologie et la psychologie sociale étudient un aspect spécifique bien défini de la personne, comme le comportement social ou psychologique de l'individu ou le comportement sociétal. Un enseignement universitaire ne garantit d'aucune manière une formation meilleure ou mieux adaptée que celle que peuvent donner les écoles sociales.

Certaines études comme celles de conseiller social, d'infirmière sociale, de documentaliste social, etc., ne peuvent être considérées comme une préparation à une profession utilisant les méthodes ou les techniques du travail social. Il importe de faire une distinction très nette au niveau de la formation. Ce n'est pas parce que l'adjectif « social » figure sur certains diplômes que leurs titulaires sont capables de se mouvoir sur le terrain du travail typiquement social.

3. Les démarches qui ont déjà été entreprises pour obtenir le classement des études au niveau supérieur.

La modification de l'arrêté royal du 28 février 1952 organique de l'enseignement du service social a été envisagée dès 1960. Les écoles de service social revendiquent depuis des années un étalement des études sur quatre ans, l'enseignement en trois ans imposant des cours beaucoup trop intensifs.

Un nouveau programme d'études a été introduit dans ces écoles à partir de l'année 1964-1965, en application de l'arrêté royal du 16 août 1963 modifiant l'arrêté royal du 28 février 1952 organique de l'enseignement du service social.

En 1967, il a été procédé, à la demande du Gouvernement, à la création d'un groupe de travail chargé de réaliser, à partir de ce programme nouveau, le classement desdites études dans le second degré de l'Enseignement technique supérieur tel qu'il existait à l'époque.

En 1969, les parlementaires Van Herreweghe, Schroyens, Verhenne et Henckens ont déposé au projet de loi 609 (sur la structure de l'enseignement supérieur) un amendement proposant, dans la perspective de restructuration, une mesure de transition destinée à permettre le passage de l'enseignement du service social au second degré. Cette mesure aurait eu pour effet qu'une nouvelle loi aurait été nécessaire pour réorganiser les études de service social. Cet enseignement n'aurait dès lors pas pu être classé dans le type court (voir article 4, § 2, et article 16 de la loi du 7 juillet 1970).

La présente proposition de loi entend faire droit aux préoccupations de tous ceux qui se consacrent au travail social, dont l'importance ne cesse de croître. Le classement de l'enseignement supérieur social dans l'enseignement supérieur de type long permettrait au premier chef d'améliorer la qualité de la guidance au point de vue social, psychologique et administratif des centaines de milliers de com-

universitaire bovenbouw voor het maatschappelijk werk worden beschouwd. De maatschappelijk assistent benadert in de uitoefening van zijn beroep de mens in zijn totaliteit.

Universitaire disciplines zoals sociologie, psychologie en sociale psychologie benaderen slechts een bepaald aspect zoals het sociaal of psychologisch gedrag van de mens of het gedrag van de gemeenschap. Een universitaire opleiding garandeert op geen enkele wijze een betere of meer aangepaste opleiding dan de sociale scholen kunnen geven.

Sommige opleidingen, zoals die van sociale adviseurs, sociale verpleegsters, sociale documentaristen e.a. kunnen niet aangezien worden als beroepen die de specifieke methoden en technieken van het maatschappelijk werk hanteren. Er moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt in de opleiding. Het is niet omdat bepaalde diploma's het adjectief « sociaal » hebben opgenomen, dat ze aanspraken kunnen maken op typisch maatschappelijk-werk-terreinen.

3. Vanuit de bestaande stappen die vroeger reeds werden gezet om de opleiding op te trekken naar een hogere graad.

Reeds in 1960 werd de wijziging van het koninklijk besluit van 28 februari 1952 tot regeling van het onderwijs voor maatschappelijk werk overwogen. Sinds verscheidene jaren steunen de scholen voor maatschappelijk werk de eis voor een vierjarige opleiding, omdat de opleiding in drie jaar veel te gedrongen moet worden gegeven.

In 1964-1965 werd een nieuw studieprogramma integraal in de praktijk gebracht, krachtens het koninklijk besluit van 16 augustus 1963 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 februari 1952 tot regeling van het onderwijs van maatschappelijk dienstbetoon.

In 1967 werd op verzoek van de regering een werkgroep opgericht, rekening houdend met dit gewijzigd programma om de overgang te bewerkstelligen naar de tweede graad van het toenmalig hoger technisch onderwijs.

In 1969 werd een amendement ingediend op het wetsontwerp 609 (betreffende de structuur van het hoger onderwijs) door de parlementairen Van Herreweghe, Schroyens, Verhenne en Henckens, teneinde in het vooruitzicht van de herstructurering, een overgangsmaatregel te scheppen en de opleiding tot maatschappelijk assistent naar de tweede graad over te hevelen. Op die manier zou een toestand ontstaan zijn waarbij de opleiding tot maatschappelijk assistent nog zou dienen geregeld te worden door een nieuwe wet. Die studies zouden derhalve niet in het korte type gerangschikt kunnen worden (zie artikel 4, § 2, en artikel 16 van de wet van 7 juli 1970).

Door het indienen van dit wetsvoorstel wordt andermaal tegemoet gekomen aan de bezorgdheid van allen die zich met de voortdurend in belangrijkheid toenemende maatschappelijke werken bezig houden. Door het opnemen van het sociaal hoger onderwijs in het lange opleidings-type zou in de eerste plaats worden tegemoet gekomen aan kwalitatieve verbetering van de sociale, psychologische en

patriotes et d'étrangers, qui font constamment appel aux travailleurs sociaux pour résoudre les difficultés de leur vie de tous les jours. La présente proposition de loi n'est dès lors rien d'autre que l'une des nombreuses mesures légales nécessaires pour créer un climat social nouveau qui est l'un des nombreux aspects de la politique de bien-être, plus indispensable aujourd'hui que jamais.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE.

L'enseignement supérieur social, classé jusqu'à présent dans l'enseignement supérieur de type court en vertu de l'article 4, § 3, de la loi du 7 juillet 1970, sera réorganisé de manière à le transformer en enseignement supérieur de type long.

Le Roi est chargé de l'application de la présente loi.

administratieve begeleiding van de vele honderdduizende landgenoten en vreemdelingen, die voortdurend een beroep doen op maatschappelijke werkers voor het oplossen van hun dagelijkse levensmoeilijkheden. Aldus is dit wetsvoorstel niet anders dan één van de vele noodzakelijke wettelijke maatregelen, om een nieuw sociaal klimaat tot stand te brengen, één van de vele aspecten van het vandaag meer dan ooit vereiste welzijnsbeleid.

J. WYNINCKX.

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL.

Het sociaal hoger onderwijs, tot op heden, krachtens artikel 4, § 3, van wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs gerangschikt in het hoger onderwijs van het korte type, wordt gereorganiseerd in een opleidingsvorm van het lange type.

De Koning is belast met de uitvoering van deze wet.

J. WYNINCKX.

H. PAROTTE.

J. NAUWELAERTS-THUES.